

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
25 päivänä huhtikuuta 2002 *

Asiassa C-154/00,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään M. Patakia, prosessiosoite
Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Helleenien tasavalta, asiamiehinään A. Samoni-Rantou, G. Alexaki ja S. Vodina,
prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Kreikan valtio on pannut tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY (EYVL L 210, s. 29) 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan ainoastaan osittain täytäntöön, kun ei se ole säätänyt kansallisessa lainsäädännössään kyseisessä säännöksessä tarkoitetusta 500 euron omavastuusta,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. von Bahr, D. A. O. Edward, A. La Pergola ja C. W. A. Timmermans,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 20.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.10.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 25.4.2000 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Kreikan valtio on pannut tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin

85/374/ETY (EYVL L 210, s. 29; jäljempänä direktiivi) 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan ainoastaan osittain täytäntöön, kun ei se ole säätänyt kansallisessa lainsäädännössään kyseisessä säännöksessä tarkoitettua 500 euron omavastuusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

- 2 Direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joka koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta. Direktiivin ensimmäisen perustelukappaleen mukaan tämä lähentäminen on tarpeen, koska näihin lainsäädäntöihin sisältyvät erot ”saattavat vääristää kilpailua ja vaikuttaa tavaroiden liikkuvuuteen yhteismarkkinoilla sekä johtaa eroihin kuluttajan suojaamisessa vahingolta, jonka tuotteen puutteellinen turvallisuus aiheuttaa hänen terveydelleen tai omaisuudelleen”.

- 3 Direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan sen 1 artiklassa tarkoitetaan vahingolla seuraavaa:

” — —

b) muun esineen kuin turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen itsensä vahingoittumista tai tuhoutumista, vähennettynä kuitenkin 500 [euron] omavastuumäärällä ja edellyttäen, että esine on

i) laadultaan yleensä yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettu

ja

ii) pääasiassa ollut vahinkoa kärsineen yksityisessä käytössä tai kulutuksessa.”

4 Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla taikka sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka on olemassa tämän direktiivin tiedoksiantohetkellä.”

5 Direktiivin 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden oli viimeistään 30.7.1988 saatettava voimaan tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset.

Kansallinen lainsäädäntö

- 6 Kuluttajansuojasta annetun lain 2251/94 (FEK 191/A/16.11.1994) 6 §:n 6 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetaan ’vahingolla’ myös kuolemaa tai muuta henkilövahinkoa sekä muun esineen kuin turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen itsensä vahingoittumista tai tuhoutumista tuotteen puutteellisen turvallisuuden vuoksi, edellyttäen, että esine on laadultaan yleensä yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettu ja ollut vahinkoa kärsineen yksityisessä käytössä tai kulutuksessa.”

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

- 7 Koska komissio katsoi, että lailla 2251/94 ei ollut säädetyssä määräajassa pantu direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohtaa asianmukaisesti täytäntöön, se aloitti jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn. Komissio lähetti ensin Kreikan valtiolle virallisen huomautuksen, jossa se kehotti tätä esittämään huomautuksensa, minkä jälkeen se osoitti 11.8.1999 kyseiselle jäsenvaltiolle perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa sen tiedoksiannosta. Koska Kreikan hallitus ei vastannut tähän perusteltuun lausuntoon, komissio nosti käsiteltävänä olevan kanteen.

Pääasia

- 8 Kreikan hallitus ei kiistä sitä, että lain 2251/94 6 §:n 6 momentissa ei säädetä direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitettusta omavastuusta. Se katsoo kuitenkin, että kyseisellä lailla on saatettu direktiivi asianmukaisesti osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Kreikan hallitus väittää yleisesti, että direktiivissä tavoitellaan vain jäsenvaltioiden lainsäädännön vähimmäistason yhdenmukaistamista, jolloin ne voivat antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka suojaavat kuluttajaa enemmän. Se tukee kantaansa eri perustein, jotka estävät sen mielestä kyseisen omavastuun saattamisen osaksi Kreikan oikeusjärjestystä.

Direktiivillä toteutetun yhdenmukaistamisen taso

- 9 Kreikan hallituksen mukaan direktiiviä on tulkittava sen valossa, että yhteisössä on annettu kuluttajansuojalle yhä enemmän merkitystä, kuten EY 153 artiklasta sen nykyisessä sanamuodossa ilmenee. Direktiivin 13 artiklan sanamuoto, jossa käytetään käsitettä ”oikeus”, osoittaa sen mielestä, ettei direktiivillä pyritä estämään kansallisen suojelun korkeampaa tasoa. Tätä analyysia tukee myös se, että direktiivissä itsessään annetaan jäsenvaltioille oikeus tietyiltä osin poiketa siinä vahvistetuista säännöistä.
- 10 On huomattava, että neuvosto antoi direktiivin yksimielisesti ETY:n perustamissopimuksen 100 artiklan (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen 100 artikla, josta taas on tullut EY 94 artikla) perusteella, joka koskee jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämistä, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttami-

seen tai toimintaan. EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklasta (josta on muutettuna tullut EY 95 artikla), joka lisättiin perustamissopimukseen direktiivin antamisen jälkeen ja jonka mukaan tietyt poikkeukset ovat mahdollisia, tämä oikeudellinen perusta poikkeaa sikäli, että siinä jäsenvaltioille ei anneta oikeutta pitää voimassa tai antaa yhteisön yhdenmukaistamistoimenpiteistä poikkeavia säännöksiä.

- 11 Myöskään EY 153 artiklaan, joka on niin ikään lisätty perustamissopimukseen direktiivin antamisen jälkeen, ei voida vedota direktiivin sellaisen tulkinnan perustelemiseksi, jonka mukaan siinä pyrittäisiin jäsenvaltioiden lainsäädännön vähimmäistason yhdenmukaistamiseen, jolloin jäsenvaltiota ei voisi estää pitämästä voimassa tai toteuttamasta yhteisön toimenpiteitä tiukempia suojatoimenpiteitä. Jäsenvaltioille EY 153 artiklan 5 kohdassa annettu toimivalta koskee ainoastaan tämän määräyksen 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä eli toimenpiteitä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan. Tällainen toimivalta ei koske saman määräyksen 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä eli toimenpiteitä, jotka on toteutettu EY 95 artiklan nojalla sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä ja joihin on tältä osin rinnastettava EY 94 artiklan nojalla toteutetut toimenpiteet. Kuten julkisasiamies huomauttaa asiassa C-52/00, komissio vastaan Ranska, ja asiassa C-183/00, González Sánchez (tänään annetut tuomiot, Kok. 2002, s. I-3827 ja I-3901) antamansa ratkaisuehdotuksen 43 kohdassa, EY 153 artikla on muotoiltu yhteisölle osoitetuksi ohjeeksi, joka koskee sen politiikkaa tulevaisuudessa, eivätkä jäsenvaltiot voi sen perusteella itsenäisesti toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa ennen tämän määräyksen voimaantuloajankohtaa annetuissa direktiiveissä säädetyn yhteisön oikeuden kanssa, sillä muutoin yhteisön säännöstö vaarantuisi välittömästi.
- 12 Tästä seuraa, että jäsenvaltioilla oleva harkintavalta säännellä tuotevastuuta määräytyy täysin direktiivin itsensä perusteella ja on johdettava sen sanamuodosta, tarkoituksesta ja systematiikasta.

- 13 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että kuten direktiivin ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, direktiivillä käyttöön otetulla yhdenmukaistetulla vahingonkorvausvastuuta koskevalla järjestelmällä, joka koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta, pyritään varmistamaan taloudellisten toimijoiden välinen vääristymätön kilpailu, helpottamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja poistamaan eroja kuluttajansuojassa.
- 14 Toiseksi on huomattava, että toisin kuin esimerkiksi kuluttajasopimusten kohduttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettuun neuvoston direktiiviin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29), nyt esillä olevaan direktiiviin ei sisälly yhtään nimenomaista säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat antaa tai pitää voimassa sen soveltamisalaan kuuluvia tiukempia säännöksiä taatakseen kuluttajansuojan korkeamman tason.
- 15 Kolmanneksi on todettava, että se, että direktiivissä säädetään tietyistä poikkeuksista tai viitataan tietyiltä osin kansalliseen oikeuteen, ei merkitse sitä, ettei direktiivissä säänneltyjen kysymysten yhdenmukaistaminen olisi täydellistä.
- 16 Vaikka direktiivin 15 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa ja 16 artiklassa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus poiketa direktiivissä vahvistetuista säännöistä, nämä poikkeusmahdollisuudet koskevat vain tyhjentävästi lueteltuja aloja ja ovat tarkkaan määriteltyjä. Lisäksi niihin on sovellettava arviointiperusteita, joilla tähdätään suurempaan yhdenmukaisuuteen, johon viitataan nimenomaisesti direktiivin toiseksi viimeisessä perustelukappaleessa. Direktiivin 85/374/ETY muuttamisesta 10.5.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/34/EY (EYVL L 141, s. 20), jolla lisättiin direktiivin soveltamisalaan maataloustuotteet ja poistettiin sen 15 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty mahdollisuus, kuvaa tätä asteittaisen yhdenmukaistamisen järjestelmää.

- 17 Näissä olosuhteissa direktiivin 13 artiklaa ei voida tulkita siten, että jäsenvaltioille jätettäisiin mahdollisuus pitää voimassa yleinen tuotevastuujärjestelmä, joka poikkeaa direktiivissä säädetystä järjestelmästä.
- 18 Direktiivin 13 artiklassa olevaa viittausta vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla on tulkittava siten, että direktiivillä käyttöön otettu järjestelmä, jossa vahinkoa kärsinyt voi sen 4 artiklan mukaisesti vaatia korvausta, jos hän näyttää toteen vahingon, tuotteen puutteellisen turvallisuuden sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisen syy-yhteyden, ei estä soveltamasta muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten pileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus.
- 19 Samalla tavoin kyseisessä 13 artiklassa olevalla viittauksella vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka oli olemassa direktiivin tiedoksiantohetkellä, on ymmärrettävä tarkoitettavan, kuten direktiivin 13. perustelukappaleen kolmannesta virkkeestä ilmenee, määrätyle tuotannonalalle rajoittuvaa erityistä järjestelmää.
- 20 Tästä seuraa, että toisin kuin Kreikan hallitus väittää, direktiivillä pyritään siinä säänneltyjen kysymysten osalta jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten täydelliseen yhdenmukaistamiseen (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomion 14—24 kohta ja asia González Sánchez, tuomion 23—32 kohta).
- 21 Kreikan hallituksen puolustukseen esittämiä väitteitä on tutkittava näiden perustelujen valossa.

Väite omavastuun yhteensopimattomuudesta Kreikan oikeusjärjestyksen kanssa

- 22 Kreikan hallitus väittää direktiivin 9 artiklasta ilmenevän, ettei vahingon käsite kuulu direktiivin soveltamisalaan ja että sitä on tulkittava kansallisen oikeuden perusteella. Kreikan oikeusjärjestyksen mukainen korvausvelvollisuus merkitsee velvollisuutta korvata vahinko täysimääräisesti.
- 23 Vaikka direktiivin 9 artiklassa tarkoitettujen vahinkolajien täsmällisen sisällön määrittely onkin osittain jätetty kansallisille lainsäätäjille, kyseisestä säännöksestä ilmenee kuitenkin nimenomaisesti, että vahingon käsite kattaa esineen vahingoittumisen tai tuhoutumisen ja että viimeksi mainitussa tapauksessa vahingon määrän on yli 500 euroa, kun taas vahingoittuneen esineen osalta edellytetään, että se on laadultaan yleensä yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettu ja että se on ollut vahinkoa kärsineen yksityisessä käytössä tai kulutuksessa (asia C-203/99, Veedfald, tuomio 10.5.2001, Kok. 2001, s. I-3569, 26 ja 27 kohta).
- 24 Sikäli kuin tämän omavastuun väitetään olevan Kreikan oikeusjärjestyksen periaatteiden vastainen riittää, kun todetaan, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vetoaminen sisäisen oikeuden säännöksiin yhteisön oikeuden säännösten soveltamisalan rajoittamiseksi vaarantaa yhteisön oikeuden yhtenäisyyden ja tehokkuuden, eikä sitä voida tämän vuoksi hyväksyä (ks. mm. asia C-473/93, komissio v. Luxemburg, tuomio 2.7.1996, Kok. 1996, s. I-3207, 38 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomion 34 kohta).

Direktiivin mahdollinen tarkistaminen

- 25 Kreikan hallitus väittää, että sen tulkintaa direktiivistä tukee se, että komissio suunnittelee tämän 500 euron omavastuun poistamista 28.7.1999 julkaistussa tuotevastuuta koskevassa vihreässä kirjassaan (KOM(1999) 396 lopullinen).
- 26 Se, että komissio on direktiivin mahdollisen tarkistamisen vuoksi päättänyt konsultoida asianomaisia intressiryhmiä siitä, onko direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa säädetystä omavastuusta aiheellista luopua, ei poista jäsenvaltioiden velvollisuutta noudattaa tällä hetkellä voimassa olevaa yhteisön säännöstä (ks. mm. asia C-236/88, komissio v. Ranska, tuomio 12.7.1990, Kok. 1990, s. I-3163; Kok. Ep. X, s. 489, 19 kohta ja em. asiassa komissio v. Ranska tänään annetun tuomion 34 kohta).

Väite omavastuun yhteensopimattomuudesta yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden kanssa

- 27 Kreikan hallituksen mukaan omavastuulla asetetaan kuluttajat perusteettomasti eri asemaan, ja koska sillä evätään vahinkoa kärsineeltä kanneoikeus, se on vastoin ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 tehdyn yleissopimuksen 6 artiklassa taattua perustavanlaatuaista oikeutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

- 28 Sikäli kuin tällä väitteellä pyritään kyseenalaistamaan direktiivissä säädetyn omavastuun laillisuus, on ensinnäkin huomattava, että perustamissopimuksella perustetussa oikeussuojakeinojen järjestelmässä erotetaan toisistaan toisaalta EY 226 ja EY 227 artiklassa tarkoitetut kanteet, joilla pyritään sen toteamiseen, ettei jäsenvaltio ole noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, ja toisaalta EY 230 ja EY 232 artiklassa tarkoitetut kanteet, joilla pyritään valvomaan yhteisön toimielinten toimien tai toimittamatta jättämisen laillisuutta. Näiden oikeussuojakeinojen päämäärät ovat erilaiset, ja niitä koskevat säännöt ovat erilaiset. Jäsenvaltio ei siis voi ilman perustamissopimuksen nimenomaista määräystä perustellusti väittää sille osoitetun päätöksen olevan lainvastainen puolustautuakseen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa, kyseisen päätöksen täytäntöönpanon laiminlyöntiin perustuvaa kannetta vastaan. Se ei voi myöskään vedota sellaiseen direktiivin lainvastaisuuteen, jota komissio väittää sen jättäneen noudattamatta (asia C-74/91, komissio v. Saksa, tuomio 27.10.1992, Kok. 1992, s. I-5437, 10 kohta).
- 29 Kuten julkisasiamies toteaa edellä mainituissa asioissa komissio vastaan Ranska ja González Sánchez antamansa ratkaisuehdotuksensa 66—68 kohdassa, joihin hän viittaa esillä olevassa asiassa antamansa ratkaisuehdotuksensa 10 kohdassa, yhteisön lainsäätäjän vahvistamat direktiivin soveltamisalan rajoitukset ovat eri intressien monitahoisen vertailun tulosta. Direktiivin ensimmäisestä ja yhdeksännestä perustelukappaleesta ilmenee, että näitä intressejä ovat vääristymätön kilpailu, kaupan helpottaminen yhteismarkkinoilla, kuluttajansuoja ja hyvän oikeudenhoidon takaaminen.
- 30 Yhteisön lainsäätäjän tekemän valinnan seurauksena liiallisten oikeudenkäyntien välttämiseksi henkilöt, joille aiheutuu vahinkoa tuotteen puutteellisen turvallisuuden vuoksi, eivät voi nostaa kannetta direktiivissä määriteltyjen vastuussäännösten perusteella, jos aineellinen vahinko on määrältään vähäinen, vaan heidän on nostettava kanne sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien yleisten säännösten perusteella.

- 31 Näin ollen direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa säädetyn omavastuun ei voida katsoa loukkaavan vahinkoa kärsineen oikeutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi (em. asiassa komissio v. Ranska tänään annetun tuomion 31 kohta).
- 32 Se, että tuottajiin ja tuotteen puutteellisen turvallisuuden vuoksi vahinkoa kärsineisiin sovelletaan eri vastuujärjestelmiä, ei myöskään merkitse yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, koska erilainen kohtelu on aiheutuneen vahingon laadun ja määrän vuoksi objektiivisesti perusteltua (ks. mm. asia 8/57, Groupement des hauts fourneaux et aciéries belges v. korkea viranomainen, tuomio 21.6.1958, Kok. 1958, s. 223, 247 ja em. asia komissio v. Ranska, tänään annettu tuomio, 32 kohta).
- 33 Kaiken edellä esitetyn perusteella komission kannetta on pidettävä perusteltuna.
- 34 Näin ollen on todettava, että Kreikan valtio ei ole noudattanut direktiivin 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan mukaisia velvoitteitaan, kun se ei ole säätänyt kansallisessa lainsäädännössään kyseisessä säännöksessä tarkoitusta 500 euron omavastuusta.

Oikeudenkäyntikulut

- 35 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ja koska Kreikan valtio on hävinnyt asian, Kreikan valtio on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Helleenien tasavalta ei ole noudattanut tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan mukaisia velvoitteitaan, kun se ei ole säätänyt kansallisessa lainsäädännössään kyseisessä säännöksessä tarkoitettua 500 euron omavastuusta.

- 2) Helleenien tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Jann

von Bahr

Edward

La Pergola

Timmermans

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä huhtikuuta 2002.

R. Grass

P. Jann

kirjaaja

viidennen jaoston puheenjohtaja